

Mišljenja studenata Sveučilišta u Zagrebu o zastupljenosti koruptivnih praksi na njihovim fakultetima

Pevek, Gloria

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:242481>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Gloria Pevek

**MIŠLJENJA STUDENATA SVEUČILIŠTA
U ZAGREBU O ZASTUPLJENOSTI
KORUPTIVNIH PRAKSI UNUTAR
NJIHOVIH FAKULTETA**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2024. g.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

GLORIA PEVEK

**MIŠLJENJA STUDENATA SVEUČILIŠTA
U ZAGREBU O ZASTUPLJENOSTI
KORUPTIVNIH PRAKSI UNUTAR
NJIHOVIH FAKULTETA**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Ivan Perkov

Zagreb, 2024. g.

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	1
2.	DRUŠTVENO ODREĐENJE KORUPCIJE.....	3
2.1.	ETIČKA DIMENZIJA KORUPCIJE.....	3
2.2.	KORUPCIJA KAO DEVIJANTNO DJELOVANJE.....	5
2.3.	SVEUČILIŠTE U ZAGREBU I AKADEMSKO POŠTENJE.....	7
2.4.	MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O AKADEMSKIM PROPUSTIMA.....	12
3.	ISTRAŽIVANJE.....	15
3.1.	METODOLOGIJA.....	15
3.2.	PREDMET ISTRAŽIVANJA I DEFINIRANJE POJMOVA.....	16
3.3.	HIPOTEZE.....	17
3.4.	UZORAK.....	18
4.	REZULTATI I RASPRAVA.....	19
4.1.	PROFIL ISPITANIKA.....	19
4.2.	GENERALNA PERCEPCIJA STUDENATA O RASPRŠENOSTI KORUPTIVNIH PRAKSI NA FAKULTETIMA SVEUČILIŠTA.....	21
4.3.	MIŠLJENJA STUDENATA O POJAVI KORUPCIJE NA FAKULTETIMA I NEKA DIREKTNO PROŽIVLJENA ISKUSTVA.....	24
5.	ZAKLJUČAK.....	32
6.	LITERATURA.....	34
7.	MREŽNE STRANICE.....	35

1. UVOD

Korupcija je (pre)česta pojava u hrvatskome društvu. Iako je izvješćivanje hrvatskih medija već ponudilo prikaz duboko ukorijenjene korupcije unutar hrvatske vlasti, ona nije rezervirana isključivo za politički prostor. Korupcija je predmet promatranja socijalne patologije koji mijenja svoje značenje ovisno o vremenskom i prostornom kontekstu. Iskustvo i kolektivna svijest građana o granama i djelovanju korupcije dovela je do generalnog shvaćanja pojma dok je čvrstu definiciju i sistematizaciju teže odrediti.

Etimološka raščlamba riječi *korupcija* nudi jasno objašnjenje onoga što ona jest: *cum rumpere* - zajedničko rušenje; razbijanje u kojem sudjeluju dva člana (Aras, 2007). Latinski glagol *rumpo*, *rumpere* označava agresivnu radnju trganja i kidanja, ili čak u prenesenom smislu, radnju rušenja i uništavanja. Prijedlog *cum* svojim značenjem „s/sa“, postavlja uvjet postojanja dvije stranke. Ovo pojašnjenje prikazuje korupcijski akt na mikrosociološkoj razini u obliku jedne interakcije između dva člana na određenom stupnju uzajamnosti. Uz ta saznanja, opisala bih korupciju kao vrstu društvenog odnosa kojeg čine dvije strane a kojim se prekida legalni poredak u svrhu lakšeg postizanja sebičnih ciljeva. Iznimno je poražavajuća spoznaja da se koruptivne prakse pojavljuju i u obrazovnom sustavu. Politička korupcija rezultirala je sve većom nezainteresiranošću javnosti za sudjelovanje u politici te nepovjerenjem građana u institucije. Koliko su tek razorne posljedice koruptivnih praksi u akademskoj zajednici koja treba počivati na načelima jednakosti i pravde za sve studente?

Koruptivne prakse na sveučilištima zadiru u standarde akademskog poštenja te znanstvene čestitosti. Javni diskurs među maturantima često uključuje i temu gotovo nemogućeg upisa na određeni fakultet zbog zatvorene prirode upisa koja zahtijeva povijest nekog člana obitelji na istom fakultetu. Takvi nepisani, ali javno poznati preduvjeti, ne potiču prigodne reakcije i djelovanje koje za cilj ima promjenu, već potiču želju za pronalaskom „veze“. Nepotizam je toliko ukorijenjen u prakse nekih obrazovnih institucija da se sve više potencijalnih kandidata prepušta tim uvjetima i usmjerava svoj trud ka pronalasku osobe koja bi poslužila kao posrednik pri njihovom upisu na fakultet.

Taj osjećaj beznada i prije samog pokušaja upisa uzrokovan je stanjem *unutrašnjeg totalitarizma*. Krunoslav Nikodem, redoviti profesor odsjeka za sociologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, piše o *unutrašnjem totalitarizmu* kao stanju prividnog individualizma kontroliranog od strane monopolista koji upravljaju sferama društvenog svijeta. Iako se Nikodemova teorija primjenjuje na širu sliku socijalne zbilje, držim kako pojam *unutrašnjeg totalitarizma* savršeno opisuje strogu zatvorenost određenih akademskih zajednica. Ideja liberalizma i mit o mogućnosti samo-stvaranja i *autopoetičnosti* čovjeka nailaze na prepreku koju su postavili oni izvan sfere naše direktno proživljene stvarnosti. Ideja o znanstvenom radu koji obrađuje temu korupcije na Zagrebačkom sveučilištu javila se uslijed mnogih poražavajućih primjera iz stvarnoga života autorice. Cilj ovoga rada jest osvijestiti zagrebačku akademsku zajednicu o realnom i uvelike raspršenom problemu koruptivnih praksi na fakultetima. Velik dio ovoga rada je i istraživanje provedeno anketiranjem 218 studenata Sveučilišta u Zagrebu. Rezultati ankete pokazuju učestalost susretanja studenata s koruptivnim praksama, jednako kao i njihova mišljenja o samome fenomenu korupcije u visokom obrazovanju.

2. DRUŠTVENO ODREĐENJE KORUPCIJE

2.1. ETIČKA DIMENZIJA KORUPCIJE

Američki politolog Ronald F. Inglehart u svojem djelu „*Religion's Sudden Decline*“, navodi kako sekularizirane države i njihovi građani zamjenjuju vrijednosti koje bi inače pružala religija djelujući prema sljedećim ciljevima – zaštita planeta, zaštita demokracije, prevencija korupcije (2021:127). Iznimno je zanimljivo razmišljati o korelaciji religijskih vrijednosti i napora u suzbijanju korupcije. Inglehartov zaključak jasan je pokazatelj da je svaki oblik korupcije najprije definiran kao čvrsto neetičan. Velike monoteističke religije najstrože osuđuju korupciju a njihovi duhovni uzori javno govore protiv nje:

„Kršćanstvo za "istočni grijeh" koristi latinsku riječ corruptio (Koprek i Rogošić, 2009:9). Na opasnost od korupcije upozorila je i Sveta Stolica, nazvavši je grijehom i zlom, a Ivan Pavao II. istaknuo je: "Korupcija, kao i politička i ideološka manipulacija, u osnovi su suprotne istini: one napadaju same temelje društvene harmonije i umanjuju mogućnost smirenih društvenih odnosa." I židovski sveti spisi određuju se prema podmićivanju i korupciji. "Ne primaj mito, jer mito zaslijepljuje i one koji najjasnije gledaju i upropašćuju pravo pravednika" (Koprek i Rogošić, 2009:19). U njima se ističe potreba za usađivanjem etičkih normi kroz pouku o tome kako izbjeći korupciju razvojem svijesti o nepravdnosti koruptivnog ponašanja te neprimanjem i nedavanjem mita. Prema islamskom učenju, svako bespravno prisvajanje materijalnih i drugih dobara smatra se velikim grijehom: "Neka je Božje prokletstvo na one koji uzimaju i daju mito i na one koji posreduju između ove dvojice" (Koprek i Rogošić, 2009: 23). Upozorava se na to da prisutnost korupcije ukazuje na slabost društva kojim ne vlada legitimno pravo pojedinca nego moć novca i politički utjecaj.“ (Skube, 2012:28)

Borba protiv korupcije postaje jedna od modernih vrijednosti društva dok njezin program mora uključivati promicanje vrijednosti poštenja, suosjećanja, odgovornosti i solidarnosti. Oni koji se nastoje oduprijeti pasivnom prihvaćanju činjenice o raspršenosti korupcije vođeni su razočaranjem, ljutnjom i osjećajem zakinutosti. Pa opet, jedna od glavnih zagonetki ove teme jest pitanje okolnosti u kojima građani prijavljuju i javno ističu neku koruptivnu radnju. Ako su osjećaj odgovornosti i briga za pravdu neki od glavnih motiva prijave koruptivnih djela, zašto neki pojedinci svakodnevno „okreću glavu na drugu stranu“ ? Usude li se javno priznati da su svjedočili nekoj od koruptivnih praksi ili pak ne čine ništa pogođeni osjećajem bespomoćnosti i besmislenosti pokretanja takve akcije? Iako je direktno sudjelovanje u nekom od oblika korupcije lako

prepoznatljivo i brzo osuđivano, pasivnost onih koji su svjesni korupcijskih radnji u vlastitom okruženju često nije propitkivano.

Jedan od oglednih primjera pasivnog odnosa prema učestaloj korupciji jest onaj studenata i maturanata prema korupciji na fakultetima. Nije potrebno prikupiti egzaktnu statistiku o predrasudama s kojima se suočavaju neki fakulteti kako bi se pokrenula rasprava o korupciji na tim institucijama. Svaki građanin koji je pokušao upisati fakultet na Sveučilištu u Zagrebu zasigurno zna ponešto generalno izreći o temi korupcije na pojedinim fakultetima. Pa opet, bez obzira na svijest o takvim radnjama, većina maturanata odabire slijediti iskvarene novonastale uvjete kako bi postigli upis na željeni studij. Rijetki zapravo profitiraju od korupcije, ali većina nastavlja normalizirati takve taktike te ih primijeniti na vlastiti pristup, dok pokretanje revolta i isticanje nužnosti promjene nisu popularne prakse prilikom suočavanja s takvim problemima. Moralna dilema je itekako prisutna prilikom rasprave o etičnosti ignoriranja koruptivnih praksi na sveučilištima. Iako pogodovanje od neke vrste korupcije prilikom upisivanja fakulteta šteti ostalim kandidatima, prihvaćanje nužnosti pronalaska „veze“ služi mnogima kao utjeha i prividna garancija da će uspješno upisati željeni smjer. U konačnici, postavlja se pitanje o tome tko je odgovoran za suzbijanje korupcije na fakultetima? Kada bismo prebrzo napali pasivne studente koji su svjedočili korupciji, zasigurno bismo preskočili navedeno pitanje koje je od iznimne važnosti. Između ostalog, jedno od pitanja anketnog upitnika sastavljenog za potrebe ovoga završnog rada odnosi se na mišljenje studenata o tome koje institucije ili osobe snose odgovornost za praćenje i suzbijanje korupcije na fakultetima.

Za razliku od uobičajene negativne percepcije sudionika u korupciji, moguće je promišljati o korumpiranim pojedincima kao o snalažljivim članovima društva koji zaobilaze norme kako bi dobili ono što smatraju da su zaslužili a što im legalnim načinom nikada neće biti dostupno: „*Za razliku od klasičnog kriminalca (silovatelja, ubojice itd.) koji izaziva opću osudu javnog mnijenja, u mnogim je kulturama i društvima netko tko uzima mito sinonim za sposobnog, snalažljivog čovjeka koji koristi priliku uzeti od društva nešto što mu pripada i što mu je uskraćeno nizom ograničenja.*“ (Aras, 2007: 33) Prihvaćanje društveno definiranog cilja uz korištenje nekonvencionalnih „alata“ Robert K. Merton definira kao *inovaciju*. Inovacija je jedan mogući odgovor na društveni pritisak

u stanju anomije. Anomija je klasičan sociološki pojam koji se odnosi na stanje bezakonja i sloma normativnog sustava zdravog društva.

2.2. KORUPCIJA KAO DEVIJANTNO DJELOVANJE

Sudionike u korupciji lako je odrediti kao devijantne aktere: „*Devijantnim ponašanjem možemo nazvati svako djelovanje koje odstupa od normi i vrijednosti prihvaćenih u nekoj vrsti zajedništva ili društvenosti. Samo postojanje normativnog i vrijednosnog okvira pretpostavlja i oblike odstupanja.*“ (Matić, 2003:65) Poštivanje postavljenih društvenih normi odražava se na karakter pojedinca i označuje ga uzornim. On je uzoran zato što sudjeluje u održavanju društvenog reda te razvija osjećaj altruizma i brige za druge. Durkheim u svojem velikom djelu „*O podijeli društvenog rada*“, tvrdi kako internalizacijom norme postaju moralno obvezujuće te se njihovo ispunjenje ne događa zbog vanjske prisile, već iz same unutarnje individualne potrebe (Durkheim prema Matiću, 2003:32). Norme tako postaju dijelom osobnog vrijednosnog sustava te usmjeruju ne samo djelovanja, već i želje pojedinca. I norme i vrijednosti su pojave vezane uz područje svijesti koje se pojavljuju u trenutku evolucije vezanom uz neizvjesnost. Diferencijacija svijesti je proces koji se odvija u beskrajnom susretanju s iznenađenjima okoline, a uz pomoć kojeg čovjek uči iz iskustva kako bi što adekvatnije oslikao svoju okolinu te usvojio kvalitetna rješenja odnosno smjernice ponašanja. Grana sociologije koja se temeljito bavi izučavanjem svijesti jest fenomenologijska sociologija.

„*U početku jedinstveni sadržaji svijesti, diferenciraju se postupno na značenja (semantičke veze između pojava i pripadajućih simbola govorenog i pisanog jezika), norme (kategorijske imperativne zacrtane mehanizmima unutarnje ili vanjske obvezatnosti), kognicije (doživljaje sukladnosti naših mentalnih sadržaja s pojavama i procesima vanjskog svijeta), interese (relativno trajne motivacijske vektore).*“

(Pusić prema Matiću, 2003:17)

Držim *interese* iznimno zanimljivim sadržajima svijesti koji bi ujedno i mogli biti odgovorni za devijantno ponašanje. Jednostavnije rečeno, norme je moguće shvaćati kao interese društva dok su interesi svijesti oni karakteristični samo za pojedinca. Pa opet, korupcija je jedan od primjera devijantnog djelovanja koji podrazumijeva više aktera i njihove zajedničke interese odnosno interese u suglasju. To saznanje otvara novu raspravu o općoj potrebi za nastankom korupcije u društvu. Ako su postojeće norme odabrane kao mjerilo poretka i pravde u društvu, zašto su neki pojedinci osjećali potrebu

za razaranjem tog reda? Korupcija je svaki čin kojim se, suprotno javnom interesu, krši moral te povrjeđuje vladavina prava. Profesor Renato Matić, hrvatski sociolog i znanstvenik, u svojem djelu „*Društvena promocija bezakonja: uvod u sociologiju devijantnosti*“, tvrdi kako niti jedna društvena razina nije unaprijed imuna na mito te da je ta radnja „*opća društvena bolest*“. (2003:190). Bošnjaki ekonomist Idriz Ćosić pak navodi da je korupcija dio tradicije: „*Korupcija je dio određene tradicije, dublji od prividnih oblika formalnih institucija i pravnih normi, prije izraz društvene solidarnosti prema državi negoli ponašanje štetno po sebi.*“ (2014:238)

Mnoštvo autora koji pišu o devijantnosti smatraju da je glavna motivacija za kršenje normi ona sebične prirode:

„Konačno, moglo bi se reći da je nedostatak altruističkih vrijednosti zajednički nazivnik svih oblika devijantnosti u društvu. Nepotpuna svjesnost o postojanju drugih osoba, njihovih pojedinačnih prava i potreba, te općeg dobra i zajedničkog interesa, nužno proizvodi samousmjerenost kao oblik življenja, koji se uglavnom svodi na bezobzirno ispunjavanje vlastitih ciljeva.“, (Matić, 2003:201)

Profesor Matić pronalazi vrlo visoku značajnu korelaciju između sklonosti mitu i socijalne bezobzirnosti na području morala. Njegovo istraživanje pokazalo je da su sudionici u mitu često skloni prekršajima normi obzirnosti kao što su: *kupnja ukradene robe, zadržavanje nađenog novca, bacanje smeća gdje nije predviđeno, utaja poreza, vožnja javnim prijevozom bez karte, uživanje u lakim drogama, vožnja u alkoholiziranom stanju, laganje* i sl. (2003:192-193)

Naposlijetku, korupcija nije posljedica nekakvog naglog trenda opadanja morala građana. Matić tvrdi da su svi ljudi *više ili manje podložni izazovima zlorabe svog društvenog položaja* radi probitka (2003:183), no to je ono marginalno. Bitnije je, prema Matiću ali i vjerovanjima autorice, istražiti elemente sustava koji koruptivne radnje tolerira i tako ih čini normalnima.

2.3. SVEUČILIŠTE U ZAGREBU I AKADEMSKO POŠTENJE

„Sveučilište je pravna osoba s autonomijom, javnim ovlastima i statusom javne ustanove.“¹

Sveučilište u Zagrebu je započelo sa svojim radom već u drugoj polovini 17. stoljeća te ga to čini najstarijim sveučilištem s neprekidnim djelovanjem u Hrvatskoj, ali i među najstarijima u Europi. Sveučilištu u Zagrebu pripadaju tri umjetničke akademije i čak 31 fakultet. Studijski smjerovi podijeljeni su u sedam znanstvenih područja – područje prirodnih znanosti, područje tehničkih znanosti, područje biomedicinskih znanosti, područje biotehničkih znanosti, područje društvenih znanosti, područje humanističkih znanosti i umjetničko područje. Navedena klasifikacija poslužit će u daljnjoj obradi podataka prikupljenih anketom, prilikom koje će se ispitivati percepcija o zastupljenosti korupcije u pojedinim područjima.

Sveučilište u Zagrebu djeluje prema zakonski-obvezujućim smjernicama Statuta Sveučilišta *kojim se uređuje ustroj, djelatnosti i poslovanje Sveučilišta, status njegovih sastavnica s pravnom osobnošću, status ustrojstvenih jedinica bez pravne osobnosti, sastav i ovlasti te način odlučivanja sveučilišnih tijela, ustrojavanje i izvođenje studija, status nastavnika, suradnika, znanstvenika, umjetnika i drugih zaposlenika, status studenata, znanstveno, umjetničko i razvojno istraživanje te druga pitanja važna za Sveučilište*. (Čl. 4) Statut Sveučilišta sadrži i zaseban članak o akademskoj etici (Čl. 108.), u kojemu stoji da su članovi sveučilišne akademske zajednice dužni pridržavati se općih moralnih načela te pravila akademske etike navedenih u Etičkom kodeksu. *Etički kodeks donosi Senat na rektorov prijedlog, uz prethodno mišljenje sveučilišnoga tijela nadležnoga za pitanje akademske etike*. Ta tijela su Etička povjerenstva sastavnica, Etički savjet Sveučilišta i Etička povjerenstva Sveučilišta, iako u kodeksu stoji kako su sva tijela Sveučilišta dužna brinuti se za ostvarenje i unaprjeđenje etičkih standarda. Etički kodeks postoji kako bi zaštitio temeljna ljudska prava svih članova sveučilišne zajednice a time i očuvao integritet obrazovne institucije. Treća glava kodeksa sastoji se od *etičkih pravila u znanstvenom i umjetničkom radu*, koja su zapisana u obliku jasnih i nepovrjedivih

¹ Statut Sveučilišta u Zagrebu (2023) – mrežna stranica Sveučilišta u Zagrebu
URL: <https://www.unizg.hr/o-sveucilistu/dokumenti-i-javnost-informacija/propisi/statut-sveucilista-u-zagrebu/> (Pristupljeno 30. 7. 2024.)

tvrdnji i koje odražavaju stavove tijela Sveučilišta o zabranjenim radnjama poput plagiranja ili krivotvorenja. Uključujem Etički kodeks Sveučilišta u raspravu o korupciji u visokom obrazovanju zato što omogućuje pronalazak par jasno definiranih primjera koruptivnih praksi na Sveučilištu koje tijela prepoznaju. Ne postoji gotov zapis ili lista oblika manifestacije korupcije na fakultetima, zato je važno pregledati normativni okvir Sveučilišta te prikupiti što više publikacija u kojima sama tijela navode neke od prepoznatih koruptivnih radnji. Klasifikacija tijela Sveučilišta pomoći će i onoj mojoj prilikom obrade odgovora prikupljenih anketom.

Usporedit ću primjere pojava oblika korupcije navedene na mrežnim stranicama Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije s onima navedenim u Etičkom kodeksu Sveučilišta:

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Republike Hrvatske iskoristilo je svoju internetsku stranicu u svrhu obrazovanja građana o problemu korupcije te ukratko nudi objašnjenje da je *osnovno obilježje korupcije da ona proizlazi iz javne ovlasti i diskrecijske moći u donošenju odluka*.² Ministarstvo navodi kako postoje dvije vrste korupcije: administrativna i politička. Korupcija se pojavljuje u različitim oblicima i ovisi o svojim akterima, Ministarstvo navodi sljedeće pojave oblike korupcije: podmićivanje, zahtijevanje mita, zlouporaba položaja, pronevjera, nepotizam, pogodovanje na natjecajima za zapošljavanje i javnu nabavu i korištenje sukoba interesa za stjecanje koristi.

Etički kodeks Sveučilišta u Zagrebu prepoznaje slučaj korupcije u obliku „*primanja darova i drugih dobara*“. U 21. Članku Kodeksa stoji sljedeće:

„1. Članovi sveučilišne zajednice ne smiju tražiti darove, poticati darivanje niti primati ikakve darove, bilo za sebe ili za drugu osobu, za koje postoji razborita pretpostavka da će posredno ili neposredno utjecati na njihovu objektivnost, ispunjavanje profesionalnih obveza te poštovanje profesionalnih prava i dužnosti.

2. Obveza je članova sveučilišne zajednice otklanjati svaki pokušaj korupcije.“

² Vrste korupcije – Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, mrežna stranica URL: <https://mpudt.gov.hr/istaknute-teme-11/borba-protiv-korupcije/sprjecavanje-i-suzbijanje-korupcije/vrste-korupcije-21511/21511> (Pristupljeno 30. 7. 2024.)

Ovo koruptivno djelo lako je svrstati u kategoriju podmićivanja, odnosno primanja mita u zamjenu za određenu uslugu. Osim pružanja i primanja mita, Sveučilište navodi i *sukob interesa* kao jedan oblik nepotizma ili kronizma:

„1. Svi članovi sveučilišne zajednice trebaju izbjegavati sukobe interesa (sukob interesa mogu uzrokovati, na primjer, obiteljski odnosi, blisko prijateljstvo, intimne veze, antagonizmi i sl.).

2. Treba nastojati na neovisnosti svih izvansveučilišnih djelatnosti (koje uključuju financijske ili drugačije interese) kako one ne bi bile u sukobu s profesionalnim obvezama članova na Sveučilištu ili utjecale na integritet i objektivnost članova sveučilišne zajednice.

3. Nedopustiv je svaki oblik nepotizma. Nepotizmom se smatra svako djelovanje koje srodnika određene osobe stavlja u povlašten položaj prema drugim osobama koje raspolažu jednakim ili boljim sposobnostima.“

(Čl. 22.)

Uz podmićivanje i nepotizam, Etički kodeks indirektno ističe i važnost transparentnosti u propisima i djelovanju obrazovne institucije: *„2. Svi članovi sveučilišne zajednice trebaju uvažavati tu vrijednost transparentnosti i dostupnosti kriterija i postupaka evaluacije ispunjavanja profesionalnih obveza (ispiti, upisi, profesionalno napredovanje i sl.).“* (Čl. 23.)³ Transparentnost je jedna od temeljnih vrijednosti poštene vladavine te se redovito narušava pogodovanjem izabranih pojedinaca na natjecajima i upisima.

Bošnjački stručnjak za ekonomiju i društvena pitanja dr. sc. Idriz Ćosić, navodi u svome radu *„Manifestacija korupcije u obrazovanju i mogućnosti sprečavanja iste“*, kako koruptivna djela unutar obrazovne institucije nisu jednaka onima u politici te se raspršuju zbog neprofesionalnosti akademskog osoblja: *„Kako je obrazovanje javno dobro, korupcija u obrazovanju ne može obuhvatiti samo dobivanje materijalne dobiti za privatne potrebe; korupcija u obrazovanju uključuje neprofesionalno ponašanje.“* (2014:240)

Načelo profesionalnosti također je uključeno u Etički kodeks te je uvršteno na popis načela moralno opravdanoga ponašanja na Sveučilištu: *„1. [...] U svojem djelovanju članovi akademske zajednice slijede načela objektivnosti, nepristranosti, razboritosti,*

³ Etički kodeks Sveučilišta u Zagrebu (2009) - propisi Sveučilišta u Zagrebu, mrežna stranica URL: <https://www.unizg.hr/o-sveucilistu/dokumenti-i-javnost-informacija/propisi/> (Pristupljeno 30. 7. 2024.)

korektnosti, dijaloga i tolerancije.“ (Čl. 9) Navedene kvalitete opisuju profesionalnog člana akademske zajednice koji shvaća svoju ulogu te djeluje u skladu s istom. Neprofesionalno ponašanje člana akademske zajednice manifestira se u obliku nepoštivanja dodijeljene uloge u interakciji s ostalim članovima. Neprofesionalni pojedinci zanemaruju svoje zadaće i usporavaju proces napretka. Posljedice opiranja načelu profesionalizma ozbiljno štete slobodi studiranja studenata te integritetu institucije. Autori Jacques Hallak i Muriel Poisson naveli su mnoštvo „prilika“ za manifestaciju korupcije u obrazovanju, od kojih su i neke nastale zbog zanemarivanja obaveza osoblja⁴:

Područje	Koruptivne prakse	Posljedice u obrazovanju
Izgradnja škole, radovi, renovacija	Prevara na javnim natječajima, pronevjera sredstava	Dostupnost, Kvaliteta prostora
Oprema, knjige i pribor, hrana	Prevara u izboru autora, pronevjera sredstava, zaobilaženje kriterija	Pravičnost (pravda), Kvaliteta nastave
Imenovanje/zapošljavanje nastavnog osoblja	Favoritizam, pristranost, nepotizam, podmićivanje	Kvaliteta nastave Primjer: imenovana manje kvalificirana osoba
Ponašanje nastavnog osoblja	„Ghost teachers“ (odsutni profesori koji su svejedno plaćeni), podmićivanje	Pravičnost Etika Primjer: disparitet u održavanju popunjenih radnih mjesta, diskriminacija
Ispitivanje i stjecanje diplome	Prodaja informacija, favoritizam, nepotizam, podmićivanje, akademsko (i znanstveno) nepoštenje	Pravičnost Etika Primjer: kupnja ispita i diploma/svjedodžbi

⁴ Hallak, J., Poisson, M. (2005) Ethics and corruption in education: an overview, *Journal of Education for International Development*, 1(1), str. 1-16

-na hrvatski prevela autorica ovoga rada

Informacijski sustavi	Manipuliranje podacima, selekcija/skrivanje informacija	Pravičnost Etika Sukob interesa Politizacija obrazovne institucije
Raspodjela sredstava (stipendije i sl.)	Favorizam, pristranost, nepotizam, podmićivanje, zaobilaženje kriterija	Dostupnost, pravda
Financije	Zaobilaženje pravila i procedura, inflacija troškova i aktivnosti	Dostupnost, kvaliteta, pravda, politizacija

U okviru projekta "Uspostava pravnog okvira za suzbijanje pojava diskriminacije i korupcije s ciljem unapređenja akademskog integriteta", na web stranici Sveučilišta u Zagrebu postavljena je poveznica na anonimni sustav prijave neprihvatljivih oblika ponašanja u akademskoj zajednici: <https://prijava-np.unizg.hr/>.

2.4. MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O AKADEMSKIM PROPUSTIMA

In mediam aliquid proffere – iznijeti na vidjelo, objaviti

Procedere in medium – na javu stupiti, svemu svijetu se pokazati

(Divković, M. (2006) *Latinsko-hrvatski rječnik*, Bjelovar: Dunja)

Dok će gotovo svaki rad o medijima započeti etimološkim određenjem riječi „medij“ govoreći da dolazi od latinske imenice *medius*, što označava sredinu ili „srednjeg“, medij je daleko kompleksnija pojava od pukog posrednika. Veliki mislilac i teoretičar medija Mashall McLuhann započeo je gorljivu znanstvenu debatu plasirajući jednostavnu misao u prostor dijaloga: „*Medij je poruka*“. Ta izjava polarizirala je društvene znanstvenike na one koji se slažu da medij uistinu je poruka i na one koji svim snagama poriču da medij može biti poruka. U čemu je nastao problem? Prvi navedeni primjer korištenja riječi *medius* – *In mediam aliquid proffere*, zahtijeva „nešto“ (lat. *aliquis*) što bi bilo iznijeto na vidjelo, a to nešto bi bila poruka koja ne može, po mišljenju nekih, biti sam medij. Dakle, stroži način interpretacije riječi „medij“ bio bi onaj koji ga zadržava u granicama „sredine“ ili „posrednika/kanala“. No, što tvrdi druga struja teoretičara medija? Oni koji se slažu s McLuhannom da medij uistinu jest i sama poruka, tvrde da riječ medij ne označava samu tehniku ili kanal putem koje se poruka plasira, već je i korištenje određene vrste medija značajno za razumijevanje plasiranog sadržaja. Različiti mediji posjeduju različite mogućnosti. Primjerice, dok je radio izvrstan medij za usputno informiranje prilikom vožnje autom, televizija pak nema tu mobilnost ali je daleko prigodnija za praćenje nekog spektakla ili vijesti koja je od osobite važnosti. Medijski radnici selektiraju vijesti te ih prilagođavaju svojem formatu. Zato se često i javlja potreba za postavljanjem pitanja: „Gdje si to saznao/čuo?“ Različiti mediji predstavljaju različite izvore te posjeduju različite društvene funkcije. Kao neke od najvažnijih, često se navode funkcija informiranja, stvaranje javnosti, funkcija artikulacije, funkcija posredovanja, funkcija kompenzacije, redukcija kompleksnosti, funkcija tematiziranja/selekcije/strukturiranja, funkcija socijalizacije, odgojna ili obrazovna funkcija, funkcija kritike i kontrole, funkcija rekreacije ili zabave, funkcija integracije i poticaji gospodarstvu reklamama (Kunczik & Zipfel, 2006:38).

Novinari se nerijetko nazivaju „čuvarima demokracije“ zbog njihove uloge prenošenja i isticanja važnih događaja koji formiraju javno mnijenje. Informativni sustav mora biti prilagođen građanima i služiti javnosti (Labaš & Ciboci: 2011:4). No pritisak vremena, redakcije i samih želja javnosti često utječe na konačan proizvod i ugrožava vjerodostojnost vijesti. Senzacionalizam se javlja kao još jedan od problema u modernom mjerljivom novinarstvu te nastaje iz želje za povećanjem čitanosti.

Kada govorim o medijskom izvještavanju o akademskim propustima, svakako moram spomenuti beskrajno medijski eksponiranu aferu Indeks iz 2008. godine. Antikorupcijska akcija „Indeks“ započela je 2008. godine te je od samog početka plijenila pozornost hrvatskih medija. Prilikom istraživanja ove afere, naišla sam na rad cijenjenog profesora Danijela Labaša i docentice na odsjeku za komunikologiju Fakulteta hrvatskih studija Lane Ciboci Perše. Rad nosi naslov „Afera Indeks – u središtu pozornosti medija i javnosti“, te detaljno razotkriva senzacionalizam i povredu ljudskih prava prilikom izvještavanja o korupciji na zagrebačkim fakultetima. Pod istragom se našlo četiri fakulteta Sveučilišta u Zagrebu - Fakultet prometnih znanosti, Ekonomski fakultet, Fakultet strojarstva i brodogradnje te Visoka ekonomska škola «Baltazar Adam Krčelić» u Zaprešiću. Poznato je da se hrvatski mediji beskrajno zabavljaju kritiziranjem političara, tako je i u ovom slučaju fokus bio stavljen na Dešu Mlikotin Tomić, tadašnju uglednu sveučilišnu profesoricu i predsjednicu saborskoga Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa. Iako je afera Indeks prije svega trebala biti prikazana kao problem sustava visokog obrazovanja, ona je pretvorena u još jednu od brojnih rasprava o hrvatskoj politici. Afera je javnosti predstavljena fotografijom Deše Mlikotin Tomić u ranim satima, u kućnom ogrtaču. Gospođa Mlikotin Tomić postala je „maskota“ afere Indeks te predmetom prijevremenih osuđivanja i isticanja nesposobnosti vlade: *„Upravo je njezina fotografija najčešće prikazivana u negativnom kontekstu, u pratnji policajaca, nekad i više njih, pri čemu se kod čitatelja odmah stvara dojam da se radi o nekoj kriminalnoj i iznimno opasnoj osobi. Pritom treba napomenuti da su takve fotografije objavljivane na samom početku istrage u aferi Indeks, kada suđenje još nije ni počelo niti su ikome od osumnjičenih osoba dokazane kriminalne aktivnosti.“* (Jakelić, 2009, prema Labaš & Ciboci, 2001:25-26) Jutarnji list se prvi našao na mjestu istrage, što je rezultiralo komentarom tadašnjeg predsjednika Vlade Ive Sanadera: *„Ako se to dogodilo, smatram da to nije u redu i zanima me tko je to inicirao. Ne možemo prije nego doznamo o čemu*

se radi, govoriti o konzekvencama.“ (Galović, 2008, prema Labaš i Ciboci, 2011:8) Sanaderov komentar pokrenuo je lavinu reakcija i odgovora te je ozbiljnost teme korupcije na fakultetima otišla u drugi plan.

Iako je istraga provedena na sva četiri fakulteta Sveučilišta, privedeni su samo nastavnici i studenti s Fakulteta prometnih znanosti i oni s Ekonomskog fakulteta. Afera je na suđenju bila podijeljena u tri dijela: *„Da podsjetimo, u Indeksu 1 sudilo se sveučilišnim nastavnicima i osoblju s Fakulteta prometnih znanosti zbog primanja mita, zlorabe položaja i ovlasti pri upisu na taj fakultet. U Indeksu 2 se također sudilo sveučilišnim nastavnicima s Fakulteta prometnih znanosti, no ne zbog upisa već zbog primanja mita i zlorabe položaja i ovlasti pri polaganju ispita. Za ista se kaznena djela sudilo sveučilišnim nastavnicima i osoblju s Ekonomskog fakulteta u Zagrebu u Indeksu 3.“* (Labaš & Ciboci, 2011)

Afera Indeks je samo jedan od primjera neispravnog izvještavanja o akademskom nepoštenju i korupciji. Vjerujem da je senzacionalizam „bolest“ hrvatskog medijskog sustava te da je uvođenje političkih figura u izvještavanje o djelovanju zakonski neovisnog Sveučilišta sasvim pogrešan smjer u stvaranju javne rasprave o korupciji unutar visokog obrazovanja.

3. ISTRAŽIVANJE

3.1. METODOLOGIJA

Bez obzira na raspršenost posljedica ili društvene svijesti o njezinoj zastupljenosti, korupcija je prikrivena pojava. Kao takva je izrazito problematična za precizna mjerenja. Zastupljenost korupcije najčešće se ispituje uz pomoć subjektivnih procjena građana, što i samo Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije objavljuje na svojoj mrežnoj stranici.⁵ Najpoznatiji i najčešće korišteni pokazatelji percepcije korupcije jesu Indikator kontrole korupcije Svjetske banke (eng. World Bank Group) i Indeks percepcije korupcije međunarodne nevladine organizacije Transparency International-a (Budak, 2006:68). Prema Indeksu percepcije korupcije iz 2023. godine, Hrvatska se nalazi na 57. mjestu s 50 bodova, na ljestvici od 180 država. Organizacija Transparency International Hrvatska osuđuje takvu poziciju te izjavljuje kako je rezultat jednak onome iz 2022. godine. „*Hrvatska se nalazi na začelju Europske unije, a osim nas lošije su Grčka s 49, Rumunjska s 46, Bugarska s 45 i Mađarska s 42 boda. Prosjek članica Europske unije je 64, tako da Hrvatska zaostaje za 14 bodova.*“, objavila je organizacija.⁶

Ravnajući se prema navedenim izvorima informacija o korupciji, odlučila sam istražiti mišljenja i iskustva studenata s koruptivnim praksama na fakultetima Sveučilišta u Zagrebu. Koruptivne prakse ostaju skrivene ukoliko se ne inzistira na izjašnjavanju studenata o ovome problemu, koji u najvećem dijelu sputava upravo njih.

Istraživanje je provedeno anketnim upitnikom koji se ispitanicima dijelio u digitalnom obliku. Anketni upitnik sastavljen je od 17 pitanja koja je moguće podijeliti u tri kategorije. Prva četiri pitanja služe izgradnji profila ispitanika. Ona su pružila uputu o spolu, godini studija, znanstvenom području i fakultetu ispitanika. Druga grupacija pitanja odnosi se na generalnu percepciju ispitanika o zastupljenosti koruptivnih praksi na njihovim ili drugim fakultetima Sveučilišta u Zagrebu. Posljednja „kategorija“ pitanja

⁵ Mjerenje korupcije – Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, mrežna stranica
URL: <https://mpudt.gov.hr/mjerenje-korupcije/21516> (Pristupljeno: 1. 8. 2024.)

⁶ Indeks percepcije korupcije 2023 – Transparency International Hrvatska, mrežna stranica
URL: <https://transparency.hr/hr/novost/indeks-percepcije-korupcije-2023-1050> (Pristupljeno 1.8. 2024.)

ispituje stavove ispitanika o pojavi korupcije na fakultetima, te im omogućuje da slobodno opišu oblik korupcije u visokom obrazovanju s kojim su se susreli.

3.2. PREDMET ISTRAŽIVANJA I DEFINIRANJE POJMOVA

Istraživanje ima prvenstveno znanstvenu svrhu. Cilj istraživanja bio je prikupiti generalne ali i specifične informacije o trenutnoj učestalosti pojave koruptivnih praksi na fakultetima Sveučilišta u Zagrebu. Cilj ovoga istraživanja nikako nije bio narušavanje reputacije ili integriteta Sveučilišta. Ono je odabrano zbog svojeg velikog značaja za visoko obrazovanje građana Republike Hrvatske, te zbog prostorne ali i iskustvene bliskosti autorici. Osim samog prikupljanja odgovora za daljnju analizu, funkcija anketnog upitnika bila je potaknuti raspravu o temi korupcije na fakultetima i među studentima. Iz toga razloga, osim znanstvenu, ovo istraživanje imalo je i društveno odgovornu funkciju. Stoga je ključno definirati temeljne pojmove kojima se rad bavi:

- Korupcija je devijantno ponašanje djelatnika javne uprave (izabраниh ili imenovanih) koje nije u skladu s njihovim zadacima po službenoj dužnosti, a primjenjuje se u cilju stjecanja privatnog bogatstva ili statusa pojedinca, uže obitelji ili povezane grupe ljudi. (Nye, 1967:419)⁷
- Korupcija u visokome obrazovanju je devijantno ponašanje članova akademske zajednice koje nije u skladu s njihovom ulogom unutar obrazovnog sustava, a primjenjuje se u cilju stjecanja privatne koristi. Korumpirani pojedinac unutar konteksta visokog obrazovanja može biti bilo koji član akademske zajednice, bez obzira na njegovu dodijeljenu ulogu.
- Pojavni oblici korupcije su načini na koje se koruptivne namjere manifestiraju, odnosno određene radnje koje se smatraju koruptivnima.
- Podmićivanje je nuđenje i davanje novca ili druge (ne)materijalne beneficije, kojima se utječe na odluku javne vlasti.
- Zahtijevanje mita je uvjetovanje pružanja usluge od strane dužnosnika/slужbenika traženjem mita.

⁷ Citat u izvornome obliku: „*Corruption is behavior which deviates from the formal duties of a public role because of private regarding (personal, close family, private clique) pecuniary or status gains;*“

- Zloupotreba položaja je korištenje informacija ili ovlasti koje sa sobom donosi obnašanje javne dužnosti za vlastitu ili korist povezanih osoba.
- Pronevjera je oblik nezakonitog i neetičnog postupanja s javnim sredstvima koji vodi ostvarenju privatne materijalne koristi, a na izravnu štetu financijskih sredstava predviđenih za ostvarenje javnog interesa.
- Nepotizam je pogodovanje članovima obitelji ili drugim povezanim osobama u stjecanju koristi koje inače podliježu natječaju ili selekciji prema definiranim kriterijima.
- Pogodovanje u natječajima za zapošljavanje i javnu nabavu je netransparentan ili arbitraran odabir između opcija ponuđenih na javnim natječajima ili pristupnika za neki položaj.
- Sukob interesa je situacija u kojoj su privatni interesi obveznika u suprotnosti s javnim interesom, a posebice:
 - kada privatni interes obveznika može utjecati na njegovu nepristranost u obavljanju javne dužnosti (potencijalni sukob interesa)
 - kada je privatni interes obveznika utjecao ili se osnovano može smatrati da je utjecao na njegovu nepristranost u obavljanju javne dužnosti (stvarni sukob interesa).
- Korištenje sukoba interesa za stjecanje koristi – Sukob interesa nije korupcija, ali situacije sukoba interesa kojima se ne upravlja predstavljaju „predvorje korupcije” jer olakšavaju pristup koristima.

3.3.HIPOTEZE

Na temelju predmeta ovog istraživanja, sastavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Korupcija na fakultetima Sveučilišta u Zagrebu nije u potpunosti zaustavljena.

H2: Studenti Sveučilišta u Zagrebu imaju neke predodžbe o zastupljenosti koruptivnih praksi unutar vlastite akademske zajednice.

H3: Studenti imaju već formirane stavove o zastupljenosti korupcije na pojedinim fakultetima Sveučilišta.

H4: Studenti su u većoj mjeri čuli za slučajeve koruptivnih praksi na fakultetima, a u manjoj mjeri su ih sa sigurnošću iskusili.

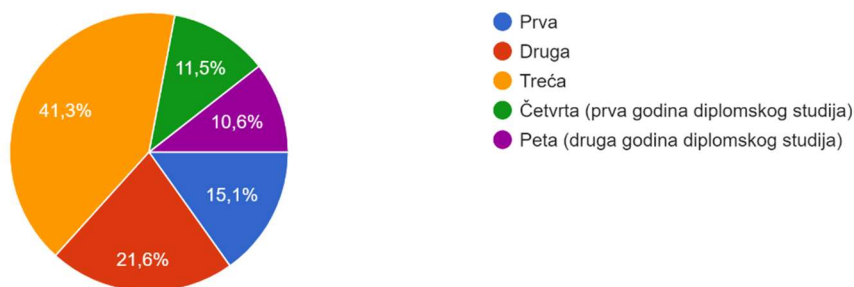
3.4.UZORAK

Anketnim upitnikom prikupljeno je 218 odgovora studenata Sveučilišta u Zagrebu. Odgovori studenata prikupljali su se u razdoblju od srpnja do sredine kolovoza 2024. godine. Studenti su izvrstan i neiscrpan izvor informacija za istraživanja, a pogotovo kada se istražuje velik dio njihove rutine kao što je iskustvo studiranja i vrednovanje kvalitete rada njihovih fakulteta. Iako je ovim načinom prikupljeno mnoštvo korisnih informacija o koruptivnim praksama koje su se odvijale na fakultetima, nema sigurnog načina provjere svih tvrdnji ispitanika. Uzorak je sastavljen od dobrovoljaca te je namjeren u tome što je za istraživanje bilo potrebno jednako zastupiti znanstvena područja po odgovorima, tako da je upitnik u jednoj fazi bio dijeljen samo ispitanicima koji su pripadali traženom području. Nezavisne varijable u ovome istraživanju su spol i godina studija ispitanika.

U istraživanju je sudjelovalo 163 (74,8%) studentica i 55 (25,2%) studenata. Najveći postotak ispitanika čine studenti treće godine studija (njih 90), zatim oni druge godine (47), te 33 ispitanika prve godine studija. Najmanje odgovora je pristiglo od kolega na diplomskom studiju, njih 25 na četvrtoj godini, te 23 na petoj godini studija.

Graf 1

Godina studija
218 odgovora

4. REZULTATI I RASPRAVA

4.1. PROFIL ISPITANIKA

Najteži zadatak prilikom anketiranja zasigurno je bio ravnomjerno zastupiti odgovore studenata po znanstvenim područjima. Najviše odgovora je pristiglo od studenata društvenih znanosti, što je apsolutno prirodno budući da je upravo ta skupina vrlo sklona provođenju anketa i raspravljanju o ovakvim, ili sličnim temama. Područje studiranja s najmanjim postotkom odgovora (5,505%, sveukupno 12 odgovora), je područje prirodnih znanosti, a ono uključuje studente Prirodoslovno-matematičkog fakulteta.

Područje društvenih znanosti – 79 (36,239%) studenata ispitanika pripada ovome području

Fakulteti: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Fakultet hrvatskih studija, Ekonomski fakultet, Filozofski fakultet, Učiteljski fakultet, Pravni fakultet, Fakultet političkih znanosti, Kineziološki fakultet, Fakultet informatike i organizacije

Područje tehničkih znanosti – 41 (18,807%) student ispitanik pripada ovome području

Fakulteti: Arhitektonski fakultet, Fakultet elektronike i računarstva, Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije, Grafički fakultet, Fakultet strojarstva i brodogradnje, Tekstilno-tehnološki fakultet

Područje biomedicinskih znanosti – 26 (11,927%) ispitanika pripada ovome području

Fakulteti: Medicinski fakultet, Farmaceutsko-biokemijski fakultet, Stomatološki fakultet

Područje humanističkih znanosti – 24 (11,009%) studenata ispitanika pripada ovome području

Fakulteti: Fakultet hrvatskih studija, Filozofski fakultet

Područje biotehničkih znanosti – 21 (9,633%) ispitanik pripada ovome području

Fakulteti: Agronomski fakultet, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije, Prehrambeno-biotehnološki fakultet

Umjetničko područje – 15 (6,881%) ispitanika pripada ovome području

Akademije: Akademija likovnih umjetnosti, Akademija dramskih umjetnosti, Muzička akademija

Područje prirodnih znanosti – 12 (5,505%) ispitanika pripada ovome području

Fakulteti: Prirodoslovno-matematički fakultet

Ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju studiraju na sljedećim fakultetima:

Tablica 1 – broj odgovora po fakultetima Sveučilišta u Zagrebu

<i>Fakultet ispitanika</i>	<i>Broj odgovora</i>
Fakultet hrvatskih studija	35 (16,055%)
Grafički fakultet	25 (11,468%)
Filozofski fakultet, Medicinski fakultet	22 (10,092%) 22
Učiteljski fakultet	20 (9,174%)
Agronomski fakultet, Fakultet elektrotehnike i računarstva, Prirodoslovno-matematički fakultet	12 (5,505%) 12 12
Prehrambeno-biotehnološki fakultet, Muzička akademija	8 (3,670%) 8
Ekonomski fakultet, Pravni fakultet	6 (2,752%) 6
Kineziološki fakultet	5 (2,294%)
Fakultet političkih znanosti, Akademija likovnih umjetnosti	4 (1,835%) 4
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Farmaceutsko-biokemijski fakultet, Akademija dramskih umjetnosti	3 (1,376%) 3 3
Fakultet organizacije i informatike	2 (0,917%)

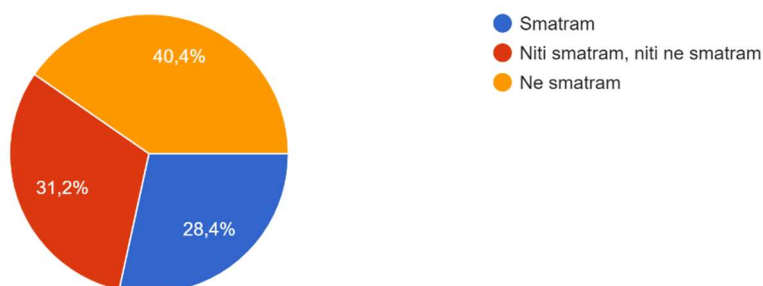
Arhitektonski fakultet,	1 (0,459%)
Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije,	1
Fakultet strojarstva i brodogradnje,	1
Fakultet šumarstva i drvne tehnologije	1
Stomatološki fakultet	1
Tekstilno-tehnološki fakultet	1

4.2.GENERALNA PERCEPCIJA STUDENATA O RASPRŠENOSTI KORUPTIVNIH PRAKSI NA FAKULTETIMA SVEUČILIŠTA

Peto pitanje označava početak nove grupacije pitanja, vezanih uz generalne percepcije studenata o raspršenosti koruptivnih praksi na vlastitome i na ostalim fakultetima Sveučilišta u Zagrebu. Ono glasi: „*Smatrate li da je Vaš fakultet generalno percipiran kao mjesto čestog prakticiranja koruptivnih praksi?*“ Odgovori su sljedeći:

Graf 2

Smatrate li da je Vaš fakultet generalno percipiran kao mjesto čestog prakticiranja koruptivnih praksi?
218 odgovora

Najveći postotak ispitanika (40,4%), ne smatra da je njihov fakultet generalno percipiran kao mjesto čestog prakticiranja koruptivnih praksi, 31,2% ispitanika odlučilo je ostati neutralno, dok se čak 28,4% ispitanika izjasnilo kako smatra da je njihov fakultet zahvaćen tom negativnom generalizacijom u društvu.

Šesto pitanje je osmišljeno tako da ispitanici na ljestvici od jedan do pet označe u kojoj mjeri misle da je korupcija raširena na njihovom fakultetu, pri čemu je broj jedan označavao tvrdnju: „Smatram da nije nimalo raširena“, a broj pet: „Smatram da je apsolutno raširena“...

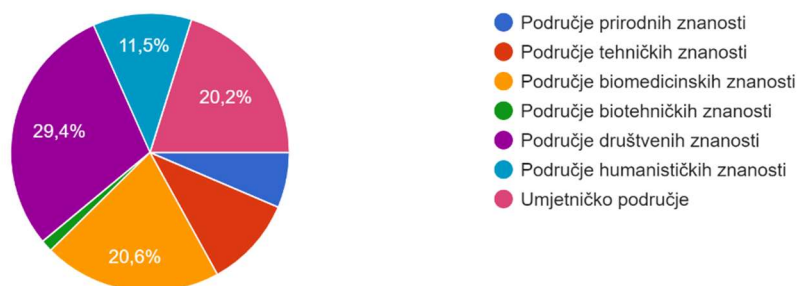
Najčešći odgovor bio je broj 2, što govori da najviše ispitanika vjeruje da korupcija uglavnom nije raširena na njihovim fakultetima, te je tako odgovorilo 28,4% ispitanika. Sljedeći najčešći odgovor bio je broj 3, odnosno 25,6% ispitanika ne zna je li korupcija raširena na njihovim fakultetima. Najmanje ispitanika tvrdi da je korupcija apsolutno raširena na njihovim fakultetima, njih 9,6%.

Prosječna ocjena iznosi 2,67, odnosno nalazi se između 2 (smatram da uglavnom nije raširena), i 3 (ne znam je li raširena). Vjerujem kako je izbjegavanje apsolutnih odgovora sasvim tipično prilikom dijeljenja mišljenja o nečemu što je vrlo izravno vezano uz život i djelovanje ispitanika. Nesigurnost ispitanika je opravdana zbog teške identifikacije i dugotrajnog postupka razotkrivanja koruptivnih praksi.

Sedmo pitanje je glasilo: „Unutar kojeg znanstvenog područja su, po Vašem mišljenju, koruptivne prakse najraširenije?“ Graf u nastavku prikazuje omjere odgovora:

Graf 3

Unutar kojeg znanstvenog područja su, po Vašem mišljenju, koruptivne prakse najraširenije?
218 odgovora

Najviše ispitanika smatra da su koruptivne prakse najraširenije unutar područja društvenih znanosti i to tvrdi njih 29,4%. Područje biomedicinskih znanosti i umjetničko područje dijele vrlo sličan broj „glasova“ – biomedicinsko 20,6%, a umjetničko 20,2%.

Da je područje humanističkih znanosti najviše pogođeno korupcijom, odgovorilo je 11,5% ispitanika, a isto za tehničke znanosti tvrdi njih 10,6%. Mali broj ispitanika smatra da taj opis pripada prirodnim znanostima (6,4%), dok najmanje ispitanika tvrdi da su koruptivne prakse najraširenije u području biotehničkih znanosti. Taj odgovor je dalo samo troje ispitanika (1,4%), od kojih je jedan student Agronomskog fakulteta.

Sljedeće pitanje nalikovalo je sedmom, ali je pak tražilo odgovor na pitanje: „*Na kojem su fakultetu, po Vašem mišljenju, koruptivne prakse najraširenije?*“

Odgovori su bili raznoliki te je za njihov prikaz potrebna još jedna tablica radi bolje preglednosti:

Tablica 2 – fakulteti Sveučilišta na kojima su, po mišljenju ispitanika, koruptivne prakse najraširenije

<i>Ime fakulteta</i>	<i>Broj ispitanika koji tvrde da je na ovome fakultetu korupcija najraširenija</i>
Ekonomski fakultet,	29 (13,303%)
Medicinski fakultet	29
Akademija dramskih umjetnosti	28 (12,844%)
Pravni fakultet	25 (11,468%)
Fakultet političkih znanosti	17 (7,798%)
Muzička akademija	13 (5,963%)
Fakultet hrvatskih studija	11 (5,046%)
Filozofski fakultet	10 (4,587%)
Katolički bogoslovni fakultet,	8 (3,670%)
Akademija likovnih umjetnosti	8
Fakultet filozofije i religijskih znanosti	5 (2,294%)
Arhitektonski fakultet,	4 (1,835%)
Fakultet prometnih znanosti,	4
Geodetski fakultet,	4
Građevinski fakultet	4
Prehrambeno-biotehnološki fakultet	3 (1,376%)
Agronomski fakultet,	2 (0,917%)

Fakultet elektrotehnike i računarstva,	2
Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije,	2
Farmaceutsko-biokemijski fakultet	2
Fakultet organizacije i informatike,	1 (0,459%)
Fakultet strojarstva i brodogradnje,	1
Fakultet šumarstva i drvne tehnologije,	1
Kineziološki fakultet,	1
Rudarsko-geološko-naftni fakultet,	1
Stomatološki fakultet,	1
Učiteljski fakultet,	1
Veterinarski fakultet	1

4.3. MIŠLJENJA STUDENATA O POJAVI KORUPCIJE NA FAKULTETIMA I NEKA DIREKTNO PROŽIVLJENA ISKUSTVA

Iako imaju već čvrsto formiranje stavove i percepcije o rasprostranjenosti koruptivnih praksi na pojedinim fakultetima, većina studenata ispitanika priznaje kako se nikada nije svjedočilo nekoj od koruptivnih praksi unutar fakulteta. Na pitanje „*Jeste li ikada svjedočili nekoj koruptivnoj praksi unutar fakulteta za vrijeme Vašeg studiranja?*“, 85,8% ispitanika je odgovorilo da nije, dok 14,2% odgovara potvrdno. Iako se postotak možda i ne čini značajnim, brojka nikako nije zanemariva. To je 31 svjedok koji javno priznaje da je svjedočio korupciji.

Prema istraživanju koje su provele studentice Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta davne 2014. godine, vrlo mali postotak studenata i studentica osobno je doživio neki oblik

korupcije tijekom studiranja (2%), te je znatno više (53%) studenata odgovorilo da je samo čulo za pokušaj korupcije na fakultetu putem medija, poznanika, prijatelja i sl.⁸

Iz odgovora na sljedeće pitanje saznajemo kako je samo dvoje, od 31 ispitanika koji su svjedočili zločinu, tu istu radnju i prijavilo. To znači da je u ovom konkretnom slučaju samo 6,5% svjedoka bilo spremno reagirati. Nažalost, ta statistika je poražavajuća.

Čak 84,4% ispitanika ne zna kome može prijaviti slučaj korupcije za vrijeme studiranja. Taj podatak zna samo 15,6% ispitanika. Uz ranije navedenu poveznicu za prijavu akademskog nepoštenja, Sveučilište u Zagrebu nudi na svojoj mrežnoj stranici detaljan opis procesa prijave korupcije na fakultetu: „U slučaju korupcije ili pokušaja iste student odlazi do dekana te mu predaje pisani „dokument“ o tome što se događa i na koji način. Također, ako postoje dokazi, student isto može prijaviti i policiji. Nadalje, piše se fakultetskom povjerenstvu za upravljanje kvalitetom, koje kontaktira samog dekana određenog fakulteta. Nakon prijave slučaj se šalje na razmatranje mjerodavnim tijelima i institucijama.“⁹

Prilikom odgovaranja na pitanje „Tko je odgovoran za suzbijanje ovih praksi?“, bilo je moguće označiti više izbora. Sljedeća tablica pokazuje koga ili što studenti najviše drže odgovornim za kontrolu korupcije na fakultetima:

Tablica 4 – Tko je odgovoran za suzbijanje korupcije na fakultetima?

Subjekt	Ukupan broj prikupljenih „bodova“
Sveučilište	179
Ministarstvo	173
Fakultet	141
Policija	74
Profesori	85
Studenti	54
Studentski zbor	1

⁸ Studentski projekt "Korupcija tijekom studiranja" na ERF-u (12. 5. 2014.), mrežna stranica Sveučilišta u Zagrebu, URL: <https://www.unizg.hr/nc/vijest/article/studentski-projekt-korupcija-tijekom-studiranja-na-erf-u/> (Pristupljeno 16. 8. 2024.)

Ostalo: DORH i USKOK	1
Ostalo: nije navedeno	1

Za tuđe iskustvo s koruptivnim praksama na vlastitim fakultetima ispitanika, čulo je njih 37,6%, dok ostatak od 62,4% ispitanika tvrdi da nije.

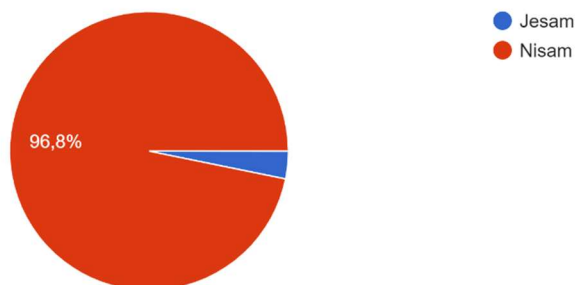
Pitanje koje slijedi možda i neće privući sve ispitanike da odgovore istinito, ali anonimnost ankete definitivno povećava šanse. Četrnaesto pitanje glasilo je: „*Jeste li ikada pogodovali od neke vrste koruptivnih praksi na Vašem fakultetu?*“

U nastavku dostavljam graf, zato što vizualan prikaz odgovora na ovo pitanje odlično opisuje njegovu provokativnu prirodu. Iako većina ispitanika tvrdi da nije pogodovala od koruptivnih praksi, njih 3,2% je spremno priznati da jesu:

Graf 4

Jeste li ikada pogodovali od neke vrste koruptivnih praksi na Vašem fakultetu?

218 odgovora

Petnaesto pitanje poslužilo je pregledu općih stavova studenata vezanih uz pojavu koruptivnih praksi na fakultetima Sveučilišta u Zagrebu. Za ispitivanje stavova korištena je klasična Likertova skala vezana uz stupanj slaganja ispitanika s ponuđenim izjavama:

Tablica 4

Skala odgovora					
1-Apsolutno se ne slažem, 2-Ne slažem se, 3-Niti se slažem, niti se ne slažem, 4-Slažem se, 5-Apsolutno se slažem					
	1	2	3	4	5
Koruptivne prakse u akademskoj zajednici štete onima koji studiraju poštujući norme i zakon.	12 (5,505%)	3 (1,376%)	14 (6,422%)	45 (20,642%)	144 (66,055%)
Koruptivne prakse unutar Sveučilišta u Zagrebu nisu česte.	26 (11,927%)	62 (28,440%)	112 (51,376%)	17 (7,798%)	1 (0,459%)
Mediji preuveličavaju priče o korupciji unutar Sveučilišta u Zagrebu.	32 (14,679%)	72 (33,028%)	92 (42,202%)	18 (8,257%)	4 (1,835%)
Mediji su pristrani pri izvještavanju o korupciji na nekim fakultetima.	11 (5,046%)	34 (15,596%)	93 (42,661%)	58 (26,606%)	22 (10,092%)
Sudionici u koruptivnim praksama trebali bi biti sankcionirani izbacajem sa sveučilišta ili gubitkom titule.	12 (5,505%)	6 (2,752%)	31 (14,220%)	55 (25,229%)	114 (52,294%)
Neke koruptivne prakse unutar akademske zajednice manje su štetne od drugih.	25 (11,468%)	43 (19,725%)	76 (34,862%)	61 (27,982%)	13 (5,963%)
Nije potrebno prijavljivati koruptivne prakse na fakultetima.	129 (59,174%)	64 (29,358%)	18 (8,257%)	3 (1,376%)	4 (1,835%)
Korupciju na fakultetima je nemoguće iskorijeniti.	43 (19,725%)	54 (24,771%)	64 (29,358%)	34 (15,596%)	23 (10,550%)

Posljednja dva pitanja mogu pružiti možda i najpreciznije informacije o trenutnoj situaciji prakticiranja korupcije na fakultetima Sveučilišta u Zagrebu...

Predzadnje pitanje je glasilo: „U slučaju da ste svjedočili nekoj od koruptivnih praksi na Vašem fakultetu ili ste na neki drugi način sigurni da se odvila, o kojoj je praksi bila riječ? (Moguće je označiti više odgovora)“

U nastavku su najčešće označeni odgovori:

Tablica 5

Koruptivna praksa	Ukupan broj odgovora
Podmićivanje	36
Zahtijevanje mita	5
Zlouporaba položaja ili ucjena	68
Pronevjera sredstava	28
Nepotizam ili kronizam	49
Pogodovanje u natjecajima	42
Korištenje sukoba interesa za stjecanje koristi	24
Ostalo: „Izvanredno spuštanje praga na ispitu zbog kojeg je student iz utjecajnih krugova prošao ispit.“	1
Ostalo: „Specijalizacija“	1
Nisam svjedočio/la	84

Zadnje pitanje ankete bilo je otvorenog tipa. Ono je omogućilo ispitanicima da svojim riječima opišu neku koruptivnu praksu s kojom su se susreli ili za koju su čuli a da se odvijala na nekome od fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Ovo pitanje dobavilo je mnoštvo zanimljivih odgovora, ali nažalost i onih nepotpunih. Izjave ispitanika koji nisu naznačili o kojem fakultetu govore bit će smještene pod izjave o fakultetu na kojem ispitanik trenutno studira.

Ovo su odgovori...

Medicinski fakultet:

„Jedna kolegica ima mamu doktoricu i mama ju potpisuje na znanstvene radove na kojima ona uopće nije imalo sudjelovala i na taj način ona stječe bodove za specijalizaciju. Drugoj kolegici je otac ravnatelj ili zamjenik ravnatelja bolnice, namjestio joj je rotaciju u bolnici u kojoj je htjela za koju nije imala dostatne ocjene i namjestio joj je ispitivača na istom predmetu.“

„Čuo sam za slučaj na Medicinskom fakultetu u Zagrebu gdje je jedan profesor tražio broj telefona od studentice da joj da prolaznu ocjenu na ispitu. Upoznat sam i s drugim slučajevima seksualnog uznemiravanja i zlouporabe položaja na istom Fakultetu.“

„Podmićivanje na medicinskom fakultetu bilo novčano ili fizičko.“

„Čula sam samo za upadanje na fakultet preko veze.“

„Prodavanje ispita, namještanje natječaja, promocija na višu poziciju u zamjenu za nešto.“

„Namještanje natječaja, kupnja ispita, ucjenjivanje za prolaz na ispitu, nepotizam.“

Pravni fakultet:

„Pravni fakultet - Studentica na pravnom fakultetu je trebala pasti neki od važnijih predmeta na fakultetu. Međutim njeni roditelji su neki veliki ljudi unutar HDZ-a. Povukli su vezu i ona je položila s vrlo dobrim, a na predavanjima se pojavila maksimalno 2 puta.“

„Pravni fakultet i donošenje novih pravilnika protiv studenata i ne uvažavanje studentskog veta.“

„Seksualne ponude i ucjene.“

Fakultet hrvatskih studija:

„Lažne diplome.“

„Npr. Nepostojeće diplome nekih profesora Hrvatskih studija, također skandal s njihovim dekanatom. [...]“⁹

„Zapošljavanje profesora po političkoj liniji.“

„Zlouporaba položaja.“

Filozofski fakultet:

„Kriteriji natječaja koji su toliko specifični da je potpuno jasno kome je natječaj namijenjen. +Čula sam da se na nekim fakultetima navodno kupuju diplome, da se studenticama u zamjenu za seks upisuju prolazi... Ali tome nisam svjedočila pa ne znam je li istina.“

„Korištenje novaca fakulteta za osobne svrhe, prihvaćanje novaca tj. plaće za položaj koji zakonski profesor nije imao, zlouporaba položaja na neprimjeren način (seksualno napastovanje).“

„Nepotizam, unapređivanje položaja zbog romantičnih odnosa.“

„Otac je zaposlio svog sina na mjestu profesora.“

Prehrambeno-biotehnološki fakultet:

„Uzimanje dijela novaca od lažnih studentskih ugovora od strane dekana (PBF)“

„Svi znaju za dekanicu našeg fakulteta.“

Fakultet organizacije i informatike:

„Uzimanje miljenika (studenta) da profesor može uzeti novac iz fondova za potporu na projektima (niti jedan projekt nije napravljen, ali novac je uzet).“

Učiteljski fakultet:

„Čula sam komentar od strane kolege s jednog poznatog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, da kod njega na fakultetu “kuverta može riješiti svašta”.“

⁹ Drugi dio citata govori o Geodetskom fakultetu te je zato smješten u drugu kategoriju radi preglednosti.

„Profesor je znao rušiti polovicu godine, makar su imali dovoljno za prolaz...“

Muzička akademija:

„Djeca profesora imaju poseban tretman na natječajima unutar fakulteta. Uvijek isti studenti imaju prednost.“

Geodetski fakultet:

„Geodetski fakultet - bila je afera sa preplaćenim poslom koji je rađen za Ministarstvo kulture.“

„Geodetski fakultet i kupljena jahta i auti "u svrhu EU projekta"“

„Geodetski - pronevjera sredstava.“

„Afera na geodetskom fakultetu“

„Aktualno koruptivno stanje na Geodetskom fakultetu, [...]“

Arhitektonski fakultet:

„[...] pogodovanje na upis na Arhitektonski fakultet.“

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet:

„Zapošljavanje članova obitelji kao asistentica/administrativnih djelatnica fakulteta. Asistentica pri tom nije bila najkvalificiranija kandidatkinja s obzirom na to da je poznato da su neki od kandidata zadovoljavali više uvjeta vezanih za akademski stupanj (razinu doktorskog studija)“

„Upisi preko veze.“

Akademija dramskih umjetnosti:

„Zlouporaba položaja profesora na Akademiji dramske umjetnosti za razna zlostavljanja studenata.“

Ekonomski fakultet:

„Podmićivanje profesora.“

5. ZAKLJUČAK

Korupcija je vrlo raširena pojava u Republici Hrvatskoj. Osim što zahvaća politički prostor, sve se više pojavljuje i u obrazovnim institucijama, rušeći temelje meritokracije. Koruptivne prakse poput nepotizma, podmićivanja ili zlouporabe položaja vrlo se lako prilagođavaju sustavu visokog obrazovanja i odmiču kontroli. Budući studenti Sveučilišta u Zagrebu stvaraju predodžbe o pojedinim fakultetima putem raznih kanala te prihvaćaju nezakonite „inovacije“ kako bi uspješno upisali željeni smjer. Izvori podataka o korupciji unutar hrvatskog obrazovnog sustava zaista su skromni, a zadnje je istraživanje o korupciji na fakultetima provedeno prije deset godina od strane studentica Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Cilj ovoga istraživačkog rada bio je pribaviti podatke o trenutnoj raspršenosti koruptivnih praksi na fakultetima Sveučilišta u Zagrebu i potaknuti trenutne generacije studenata da razmišljaju o ovome problemu. Istraživanje je provedeno anketnim upitnikom koji se dijelio studentima u digitalnom obliku. U istraživanju je dobrovoljno sudjelovalo 218 studenata ispitanika. Najviše ispitanika tvrdi da su koruptivne prakse najraspršenije unutar područja društvenih znanosti, što u posljednjem pitanju i potvrđuju raznim primjerima. Kada su trebali izdvojiti fakultete za koje smatraju da obiluju korupcijom, studenti su kao najproblematičnije isticali Ekonomski fakultet, Medicinski fakultet, Akademiju dramskih umjetnosti, Pravni fakultet, Fakultet političkih znanosti, Fakultet hrvatskih studija i Filozofski fakultet. Ispitanici su imali formirane i čvrste predodžbe o pojedinim fakultetima iako većina nikada nije svjedočila slučaju korupcije na fakultetu. Oni koji i svjedoče korupciji za vrijeme studiranja, ne prijave taj slučaj ili jednostavno ne znaju kome se obratiti. Samo 6,4% ispitanika od onih koji su u jednom trenutku studiranja svjedočili koruptivnoj praksi je bilo spremno reagirati. Studenti u najvećoj mjeri drže Sveučilište odgovornim za suzbijanje koruptivnih praksi, što posebna tijela Sveučilišta u stvarnosti i pokušavaju. Masovni mediji ne shvaćaju ozbiljno svoju zadaću izvještavanja o akademskom nepoštenju, te pokušavaju političkim polemikama privući pozornost javnosti prilikom suočavanja s takvom aferom. Ispitanici su u najvećem broju ostali neutralni po pitanju izjašnjavanja stavova o medijskoj objektivnosti. Najviše suglasja u stavovima studenata po pitanju korupcije na fakultetima pronađeno u obliku apsolutnog slaganja većine da koruptivne prakse u akademskoj zajednici štete onima koji studiraju poštujući norme i zakon. Pojavni oblik korupcije na

fakultetima koji su studenti najviše zamjećivali bili su zlouporaba položaja i ucjena. Izjave studenata o iskustvima ili poznatim slučajevima na fakultetima Sveučilišta poslužit će kao dobra referentna točka za nove rasprave i radove o ovoj temi.

6. LITERATURA

1. Aras, S. (2007). Korupcija, Stručni rad. *Pravnik : časopis za pravna i društvena pitanja*, Vol. 41, No. 84., str. 25.-59.
2. Budak, J. (2006). Korupcija u Hrvatskoj: percepcije rastu, problemi ostaju, *Privredna kretanja i ekonomska politika*, Vol. 16, No. 106, str. 68-98.
3. Ćosić, I. (2014). Manifestacija korupcije u obrazovanju i mogućnosti sprečavanja iste, *Naučno-stručni časopis SVAROG*, br. 8., str. 235-250.
4. Divković, M. (2006). *Latinsko-hrvatski rječnik*, Bjelovar: Dunja.
5. Hallak, J., Poisson, M. (2005). Ethics and corruption in education: an overview, *Journal of Education for International Development*, 1(1), str. 1-16
6. Inglehart, R., F. (2021). *Religion's Sudden Decline: What's Causing it, and What Comes Next?*, New York: Oxford University Press.
7. Kunczik, M., Zipfel, A. (2006). *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, Zagreb: Zaklada Friedrich Ebert
8. Labaš, D., Ciboci, L. (2011). Afera Indeks – u središtu pozornosti medija i javnosti, *MediAnali : međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima*, Vol. 5 No. 9, str. 1-40.
9. Matić, R. (2003). *Društvena promocija bezakonja: uvod u sociologiju devijantnosti*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
10. Nikodem, K. (2004.): »Unutrašnji totalitarizam« umjesto demokracije - Jesmo li osuđeni na distopiju?, *FILOZOFSKA ISTRAŽIVANJA – znanstveni časopis filozofskog društva*, God. 24, Sv. 2, str. 369-384.
11. Nye, J. S. (1967). Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis, *American Political Science Review*, 61(02), str. 417–427.
12. Skube, K. (2012). Korupcija kao etički i sigurnosni problem, *Političke analize : tromjesečnik za hrvatsku i međunarodnu politiku*, Vol. 3 No. 12, str. 27-31.

7. MREŽNE STRANICE

1. Anketni upitnik sastavljen za potrebe ovoga rada naslova „Mišljena studena Sveučilišta u Zagrebu o koruptivnim praksama na njihovim fakultetima“
URL:https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeHj6yEHKMwginTr7xqtA5aefTx1WCk45ysKg1XV67IkQFFDQ/viewform?usp=sf_link
2. *Statut Sveučilišta u Zagrebu (2023)* – mrežna stranica Sveučilišta u Zagrebu
URL:<https://www.unizg.hr/o-sveucilistu/dokumenti-i-javnost-informacija/propisi/statut-sveucilista-u-zagrebu/> (Pristupljeno 30. 7. 2024.)
3. Vrste korupcije – Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, mrežna stranica
URL:<https://mpudt.gov.hr/istaknute-teme-11/borba-protiv-korupcije/sprjecavanje-i-suzbijanje-korupcije/vrste-korupcije-21511/21511>
(Pristupljeno 30. 7. 2024.)
4. Etički kodeks Sveučilišta u Zagrebu (2009) - propisi Sveučilišta u Zagrebu, mrežna stranica
URL:<https://www.unizg.hr/o-sveucilistu/dokumenti-i-javnost-informacija/propisi/> (Pristupljeno 30.7. 2024.)
5. Mjerenje korupcije – Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, mrežna stranica
URL: <https://mpudt.gov.hr/mjerenje-korupcije/21516> (Pristupljeno: 1. 8. 2024.)
6. Indeks percepcije korupcije 2023 – Transparency International Hrvatska, mrežna stranica
URL: <https://transparency.hr/hr/novost/indeks-percepcije-korupcije-2023-1050>
(Pristupljeno 1.8. 2024.)
7. Studentski projekt "Korupcija tijekom studiranja" na ERF-u (12. 5. 2014.), mrežna stranica Sveučilišta u Zagrebu,
URL: <https://www.unizg.hr/nc/vijest/article/studentski-projekt-korupcija-tijekom-studiranja-na-erf-u/> (Pristupljeno 16. 8. 2024.)